

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De institutis coenobiorum

Cassianus, Johannes

[Basel], nach Sept. 1485

Liber duodecimus de spiritu superbię

[urn:nbn:de:bsz:31-306702](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-306702)

indines cordiū spiritali collatōe velut
q̄dam celesti antidoto p̄necātes. in iu-
niorum mentibz nō patiunt̄ adolefcere
sp̄ientes eis 7 causas imminētū passio-
num 7 remedia sanitatū.

**¶ Monachus debet vitare mu-
lieres et episcopos. Ca. xvij.**

¶ Quia p̄pter hoc est antiq̄ patrū
p̄manens nunc vsqz snia. quas
p̄ferre sine mea cōfusione non
p̄tero. q̄ nec germanā vitare p̄tūi nec
ep̄i euadere manus. omnimodis mona-
chū fugere debere m̄lieres 7 ep̄os. Reu-
ter enim sinit eū quem semel sue familia-
ritati deuixerit. vel quieti cellule vlti-
operam dare. vel diuine theorie p̄ lectāz
rez intuitū purissimis oculis inherere.

**¶ Remedia quibus cenodoriā
vitare possumus. Ca. xvij.**

¶ Deoqz athleta chūsti q̄ verum
ac spiritalē agōnē legitē cer-
tare desiderat. hāc multiformē
variāqz bestiam omnimodis supare fe-
stinet. Quā nobis ex oī parte velut mul-
tiplicem neq̄tiam occurrentem tali reme-
dio poterim̄ euadere. vt cogitātes illud
danicū eloq̄. dñs dissipauit ossa eoz
q̄ homibz placent. p̄mitus nihil p̄posito
vanitatē 7 inanis gl̄e capessēde ḡtia nos.
metip̄os facere p̄mittam̄. Deinde ea q̄
tono initio fecerim̄ obfuitiōe sili custo-
dire nitam̄. ne oēs latoz n̄oz fructus
post irrepens cenodorie morbo euacuet.
Quicq̄d etiam in conuersatiōe fratrum
mīme cōmunis vsus recipit vel exercet.
oī studio vt iactātiē deditū declinet.
7 ea q̄ nos p̄nt̄ iter ceteros notables red-
dere ac veluti sol̄ facientibz laus ap̄ ho-
mines sit p̄q̄renda vitem̄. His enī vel
maxīe indicijz cenodorie letale p̄tagiuz
nob̄ inherere monstrabit. Qd̄ facillime
poterim̄ effugere si p̄siderem̄ non solū
fructū latoz n̄oz nos penit̄ amissuros
q̄scunqz cenodorie p̄posito fecerim̄. sed
etiā reos magni criminis factos c̄na sup-
plicia velut sacrilegos soluturos. vtpote
q̄ ad iniuriā dei opus qd̄ ei obtētu nos

op̄dituit agere. hōim gr̄a malūm̄ exerce-
re. ab eo q̄ occultoz est p̄sci. hōies deo 7
gl̄am mūdi gl̄e dñi p̄tulisse conuicti.

**¶ Explicet de spū cenodorie li-
ber vndecimus. Incipit capi-
tula libri duodecimi de spiritu
superbie. Cap. primum.**

- ¶** Roemum.
iij **¶** De supbia duo sint genera
iij **¶** De supbia omnes pariter
virtutes auferat.
iij **¶** De ob supbiā lucifer ille de arch-
angelo factus est diabolus
v **¶** De fomites vitiōz omniū de su-
perbia pullulent.
vi **¶** De supbie vitium sit in ordie col-
luctationis extremū. tpe tamen
et origine primum sit.
vij **¶** De tm̄ sit maluz superbie vt ipm̄
deū aduersariū h̄re mereatur
viij **¶** Quemadmodū deus superbiaz
diaboli virtute humilitatē extirpe-
rit 7 diuisa sup hoc testimonia.
ix **¶** Quemadmodū nos qz supbiā
supare possumus.
x **¶** Nemo possit p̄fectionem x̄tu-
tum vel p̄missam h̄itudinem
suis tm̄ viribus obtinere
xi **¶** Exemplū latronis siue dauid v̄l
vocationis nostre ad dei gr̄am
demonstrandam
xij **¶** Nullus sit labor q̄ possit repro-
missē beatitu dini compari.
xij **¶** Traditio seniorū de consequen-
da puritate
xij **¶** Quadiutoriū dei laborantibz tri-
buatur
xv **¶** A quibus p̄fectionis viam disce-
re debeamus
xvi **¶** Nō possemus sine misericordia
7 inspiratione dei ad ipm̄ labo-
rem obtinēde p̄fectionis acce-
dere.
xvij **¶** Testimonia diuersa quibus eni-
tenter ostendit̄ nihil posse nos
quod ad salutē nostrā pertinet
sine adiutorio dei perficere

Liber. XII. De spiritu superbie

- xviii **Q** non solum in naturali conditione sed etiam in quotidiana dispensatione dei gratia muniamur.
- xix **Q** hęc fides ab antiquis patribus sit tradita de gratia dei
- xx **D**e eo quod propter blasphemiam traditus est in mundissimo spiritu.
- xxi **E**xemplum ioab regis iude quod ostenditur quod propter superbiam meruerit
- xxii **O**mne animam superbam sabdi spiritalibus nequitis illudendam.
- xxiii **Q** perfectio attingi nisi humilitatis virtute non possit
- xxiiii **Q**uos spiritalis superbia pulset quod carnalis
- xxv **D**escriptio carnalis superbie vel quod mala in monachi mente parturiant.
- xxvi **Q** male fundatus quis ad deteriorum statum quotidie plabatur
- xxvii **E**xpositio vitiorum que pro moribus superbie generantur
- xxviii **D**e fratris cuiusdam superbia.
- xxix **I**ndicia quibus superbia carnalis anime inesse cognoscatur.
- xxx **R**epefactus quis pro superbia alijs quoque preesse desideret
- xxxi **Q**uomodo superbiam vincere vel ad perfectionem pervenire possimus
- xxxii **Q**uomodo de populatrix omnium virtutum superbia per veram humilitatem possit extinguere
- xxxiii **R**emedia adversus morbum superbie

Explicit capitulum. **I**ncipit liber duodecimus de spiritu superbie.

Cap. primum.

Quidam

quod et extremum adversus spiritum superbie nobis certamen est. Qui moribus licet ultimis sit in conflictu vitiorum atque in ordine ponatur extremus origine tamen et tempore primus est. Severissima et superioribus cum

ctis immanior bestia. perfectos maxime temptans. et propemodum iam positos in consummatione virtutum morfu diuino repascens.

Q superbie duo sint genera

Cap. ij.

Qui duo sunt genera. Unus hoc quo diximus spirituales viros summosque pulsari. aliud quod etiam incipientes carnalesque complectitur. Et licet utriusque superbie genus tam in deum quam in homines noxia inflat elatio. tamen illud primum specialiter refertur ad deum. secundum ad homines. proprie pertinet. Cuius originem ac remedia in posterioribus libelli huius donante deo in quantum possumus exequemur. Nunc de illo opere quo prefati sumus perfectos precipue temptari. propositum nobis est pauca differere.

Q superbia omnes pariter virtutes auferat

Cap. iij.

Nullum est igitur vitium aliud quod ita omnes virtutes exhauriat. cunctaque iusticia et sanctitate hominem expoliet ac denudet ut superbie malum. tanquam generalis quidam ac pestifer morbus non unum membrorum partem ve eius debilitare contentus. sed solidum corpus letali corrumpit exitio. et in virtutum iam fastigio collocatos gravissima ruina deicere ac trucidare conatur. Omne namque vitium suis est terminis et fine contentum. et licet contristet alias que virtutes. contra unam tamen principaliter tendit. eamque specialiter opprimit et impugnat. Et ut hoc ipsum quod dicimus clarius possit intelligi. castimargia. id est appetitus ventris seu concupiscentia gula temperantie rigorem corrumpit. castitatem libido contaminat. ira patientiam vastat. ut nonnunquam vni quis deditus vitio alijs virtutibus non penitus desitatur. sed illa tantum virtute truncata que ediuerso emulo sibi vitio repugnante succumbit. reliquas possit vel ex parte retinere. hęc vero cum infelicem possede.

rit mentem. vt quidam seuissimus ty-
rannus sublimissima capta arce virtu-
tum vniuersam funditus cinitatem di-
ruit atq; subuertit. Excelsa quondā san-
ctitatis menia vitioꝝ solo coequās atq;
permiscens nullam deinceps imaginem
libertatis aīme sibi subditę superesse cō-
cedit. Quantoq; ceperit ditioꝝem. tanto
grauiori seruitutis iugo subditū vniuer-
sis virtutum facultatibus crudelissima
depredatione nudabit.

¶ Ob superbiam lucifer ille de
archangelo factus est diabolus

Cap. iij.

¶ Vt grauissime tyrannidis ei?
potentiam agnoscamus. ange-
lum illum q̄ pre nimietate splē-
doris ac decoris sui lucifer nuncupatus
est. nullo alio q̄ hoc vitio deiectum celi-
tus inuenimus. 7 ex illa beata sublimita-
te angelozū telo superbię vulneratus ad
inferna fuisse collapsum. Si igit̄ tāta v-
tute tantę potentię prerogatiua decora-
tum vna elatio cordis potuit de celesti-
bus ad terrena deuoluere. qua nos obf-
uantia carnis fragilitate circūdatos ca-
uere oporteat. ipi? ruine magnitudo de-
monstrat. Quemadmodū hō hui? mor-
bi virus p̄nciosissimum deuitemus in-
strui poterimus. si ruine ipi? causas atq;
originē persequam. Nunq̄ enim curari
languor. nec remedia poterunt mal' vali-
tudinibus exhiberi. nisi prius inquisitio-
ne sagaci origines earum inuestigent et
cause. Sic nanq; indutus diuina clari-
tate. 7 inter ceteras supnas vtutes cōdi-
toris largitate p̄fulgens. splendorē la-
pientię 7 vtutum pulchritudinem qua
ornabatur gratia creatoris. nature sue
potentia non munificentię illius benefi-
cio se credidit obtinere. Et ob hoc elatus
tanq; qui ad perseverantiā puritatē hu-
ius diuino nō egeret auxilio deo se simi-
lem indicauit. vtpote qui nullius indige-
ret quemadmodum deus. liberi scz arbi-
trij facultate confusus. p̄ illam credēs af-
fluenter omnia sibi et suppeditari. que

ad consummationē vtutum vel perben-
nitatem summe batitudinis pertinerent
Hec sola cogitatio facta p̄ma ruina ē
Ob quā desert? a deo q̄ se credidit nō ege-
re. instabilis repente. 7 nutabūduſ esse
cepit. 7 infirmitatē ppriatę p̄sensit. 7 bea-
titudinem qua dei munere fruebat' ami-
sit. Et q̄ dilexit verba precipitatiōis q̄
bus dixerat. in celum conscendam. 7 lin-
guam dolosaz qua vel de se dixerat. ero
similis altissimo. vel de adam 7 ena. erit
sicut di. p̄pterea de? destruet illū i finē.
euellet eū 7 emigabit de tabernaculo suo. et
radicem eius de terra viuentiū. Tūc rui-
nam eius vidētes iusti timebūt. 7 super
eum ridebunt dicentes qd etiā sine fine
ad hos q̄ se sine p̄tectione auxilioq; dei
summū bonum p̄ficere posse cōfidunt. iu-
stissime dirigitur. Ecce hō qui nō posuit
deū adiutorē suū. sed sperauit i multitu-
dine diuitiaz suaz. 7 p̄ualuit in vanita-
te sua. **¶** **¶** fomites vitioꝝ oim
de superbia pullulent. **Cap. v.**

¶ Ecce est prime ruine causa 7 ori-
go p̄ncipalis morbi. Qui rur-
sum p̄ illū qui fuerat a se deiect?
in protoplastum serpens. infirmitates
oim vitioꝝ 7 materias germinauit. Dū
enim gloriā deitatis arbitrij libertate et
industria sua credidit se posse p̄quirere.
etiam illā pdidit quā adeptus fuerat. q̄-
tia conditoris. **¶** **¶** supbie vitium
sit in ordine colluctationis ex-
tremum. tempore tñ et origine
p̄imum sit. **Cap. vi.**

¶ Itaq; exemplis ac testimonijs
scripturaruz manifestissime cō-
probatur. superbię labem cum
posterior sit in ordine conflictuum. origi-
ne tamen anteriorem esse. omniūq; pec-
catorum et criminū esse p̄ncipium. nec
sicut cetera vitia solūmodo contrariam
sibi virtutem. id est humilitatem tā tum
extinguere. verum etiam cunctarū si mul-
terempricem esse virtutuz. nec medio-
cres tantum paruosq; temptare. sz maxi-
me in fortitudinis culmine consistentes.

De spiritu superbie

Ita enim de hoc spiritu propheta come morat. Et electi eius electe. Ideo qz beat⁹ dauid licet tanta circumspectioe cordis sui custodiret archana. vt ad eum quem secreta conscientie sue non latebant au- denter proclamaret. domine non est exal- tatum cor meuz. neqz elati sunt oculi mei. neqz ambulau in magnis neqz in mira- bilibus super me nisi humiliter sentieba. et iterum. non habitabit in medio do- mus meqz faciens superbiam. sciens tam- qz difficilis sit etiam perfectis ista custo- dia. non de sua tantum presumit indu- stria. sed orans domini implorat auxiliu vt huius inimici teluz possit insauciat⁹ euadere dicens. non veniat mihi pes su- perbie. pauens ac metuens ne in illud in- cidat quod dicitur de superbis. De su- perbis aduersatur. Et iterum. Immu- dus est apud deum omis qui exultat cor suum.

Quantum sit malum superbie vt ipsum deum aduersarius habere mereatur.

Cap. vii.

Qantum est malum superbie. vt non angelum non alias vir- tutes sibi contrarias. sed ipsuz deum aduersarium habere mereat. No- tandum siquidem est. qz nequa qz dire- rit super bis qui ceteris sunt vitijs inuo- luti quod habeant sibi deum resistentē. id est castrimargis. fornicarijs. iracundis seu phylargyris aduersatur. sed solis su- perbis. Illa namqz vitia vel in vnū que- qz delinquentiuz tantūmodo retorquet. vel in suos participes. id est in alios ho- mines videntur admitti. hęc vero pro- prie pertingit ad deum. et idcirco eu3 spe- cialiter digna est habere contrarium.

Quemadmodum deus super- biam diaboli virtute humilitat⁹ extinxerit. et diuersa super hoc testimonia.

Ca. viii.

Ideo qz vniuersitatis creator. et medicus deus. causam princi- pium qz morboz superbiaz esse

cognoscens. contrarijs sanare cōtraria procurauit. vt ea scz que p superbiam cor- ruerant. p humilitatem resurgerēt. Ille namqz dicit. In celum conscendā. Hic di- cit. Humiliata est in terra aia mea. Ille dicit. Et ero similis altissimo. Hic cū es- set in forma dei exinanauit semeti p̄m for- mam serui accipiens. humiliavitqz se fa- ctus obediens vsqz ad mortem. Ille dic- Sup astra dei exaltato solium meum. Ille dicit. Discite a me qz mitis sum et humilis corde. Ille dicit. Nescio dñm. et israel non dimittam. Ille dicit. Si dix- ero quia non noui eum. ero similis vob- mendax. sed noui eum. et mandata eius seruo. Ille dicit. Mea sunt flumina. et ego feci ea. Ille dicit. Nō possu ego a- me ipo facere quicqz. sed pater me⁹ in me manens ipse facit opera. Ille dic. Mea sunt omia regna mundi et gloria eorū. et cui voluero do ea. Ille cum diues esset pauper effectus est. vt ei⁹ inopia nos di- uites redderemur. Ille dicit. Sicut col- liguntur oua que derelicta sunt. sic vni- uersam terraz ego congregaui. et nō fuit qui moueret pennam et apiret os et gan- niret. Ille dicit. Similis factus sum pel- licanio solitario. vigilau et factus sum si- cut passer solitarius in tecto. Ille dicit. Exiccavi vestigio pedum meoz omēs ri- uos aggerum. Hic dicit. Nunquid nō possum rogare patrem meum. et exhibe- bit in mō plusqz duodeci milia legiōes angeloz. Si pncipalis ruine causam et salutis nre fundamēta p̄speximus a quo et qliter vel ista iacta sint. vel illa emerse- rit. que admodū deuitare tā atrocē mor- tem supbie debeamus. vel illi⁹ ruina vel huius doceamur exemplo.

Quemadmodū nos quoqz su- perbiam superare possimus.

Itaqz hūc nequissimi spiritus laqueum taliter poterimus ena- tere. si in singulis quibus sen- serimus nos virtutibus p̄fecisse. illud apo- stolicum dixerimus. nō ego sed gr̄a dei mecum. et gratia dei sum id quod sum.

Liber. XII.

et tunc esse qui operatur in nobis et velle et perficere pro tua voluntate dicente etiam ipso auctore salutis nostre. Qui manet in me et ego in eo. hic fert fructum multum. quia sine me nihil potestis facere. Et nisi dominus edificauerit domum. in vanum laborauerunt qui edificauerunt eam. Nisi dominus custodierit civitatem. frustra vigilat qui custodit eam. Et vanum est vobis ante lucem surgere. Quia non est volens neque currentis. sed miserentis dei.

¶ Nemo possit perfectionem virtutum vel promissam beatitudinem suis tantum viribus obtinere *Cap. x.*

Nullius namque quis volens et currentis tam idonea potest voluntas esse vel cursus. ut carne spiritui repugnante circumdatus valeat tantum perfectionis premium et palmam integritatis ac puritatis attingere. nisi fuerit divina miseratione protectus. ut ad illud quod magnopere vult et quo currit pervenire mereatur. Omne enim datum bonum et omne donum perfectum de sursum est. descendens a patre luminum. Quid enim habes quod non accepisti. Quod si accepisti. quid gloriaris quasi non accepisti.

¶ Exemplum latronis sive dauid vel vocationis nostre ad dei gratiam demonstranda. *Cap. xi.*

Sicut enim vel illum latronem ob unam confessionem introductum in paradysum recordemur. intelligimus eum non cursus sui merito tantam beatitudinem consecutum. sed dono dei miserentis indeptum. Vel si reminiscamur dauid regis duo tam gravia tamque immania crimina uno penitudinis sermone deleta. nec hic videmus ad indulgentiam tanti criminis obtinendam laboris equiparasse merita. sed dei gratiam superabundasse. quod vere penitudinis occasione accepta tantam peccatorum materiam sub unius christi plena confessione consumpsit. Principiumque discutientes vocationis ac salutis hu-

mane. qua non ex nobis nec ex operibus nostris sed a deo sumus. dono gratiaque salvati. liquido poterimus adhaerere quoad modum perfectionis summa non volentis neque currentis. sed miserentis est dei. qui nequaquam laborum vel cursus nostri merito compensante vitiorum nos facit esse victores. nec equiparantem nostre voluntati industria. tam arduum integritatis culmen subiugata qua utimur carne conscendere. Nulla siquidem corporis huius afflictio nullaque cordis contritio ad capeendam veram illam interioris hominis castitatem potest esse condigna. ut tantam puritatis virtutem angelis solis ingenuitate. ceterisque humana. nudo humano labore. id est sine adiutorio dei valeat obtinere. quia totius bonitatis effectus ab illius profuit gratia. quod tantam plenitudinem beatitudinis et immensitatem glorie exigue voluntati brevisque ac parvo cursui nostro. multiplicata largitate donavit.

¶ Nullus sit labor qui possit re promissae beatitudinis comparari. *Cap. xii.*

Omnis enim longevitas vite presentis. cum ad illam futuram gloriam plenitudinem respexerit. evanescit. et dolores cuncti contemplatione illius immense beatitudinis effugant. atque ut fumus ad nihil extenuati liqueunt. et nusquam ut favilla comparent.

¶ Traditio seniorum de consequenda puritate. *Cap. xiii.*

Quia propter iam tempus est. ut ipsis quibus tradunt christi patrum sententias proferamus. eorum scilicet quod viam perfectionis et qualitatem eius non hominum iactantia depinxerunt. sed potestate et opere ac virtute spiritus possidentes. experientiam eorum propriam et exemplis certissimis tradiderunt. Aiunt itaque non posse ad purum quicquam carnalibus vitis emundari. nisi universum laborem suum atque conatum ad tantam perfectionis finem intellexerit non posse sufficere. nec eas nisi miseratione dei et adiutorio. comprehendi non tam tradentem institutionem quam affectum atque

De spu superbie

Stute 7 experimenti. pprijs erudit. agnoscat. Ad capeſſenda nanq; tam magnifica tamq; pcella puritat; 7 integritat; p. mia. q̄tuſlibet ieiuniorum vigiliarum lectionis 7 ſolitudinis ac remotiſis labor fuerit impenſus. cōdignus eſſe nō potit q̄ hęc in diſtincte ſue mento vel labori obtineat. Nunq; enī diuinū mun? labor. p. prius humana re cōpenſabit in diſtincta niſi deſideranti diuina fuerit miſeratiōe conſeſſum. **Adiuutoriu dei laborantibus tribuatur. Cap. xiiij.**

N hoc dico. vt hūanos conatus eua cuas ab in diſtincta 7 laboris intentione queq; reuocare contendam. Sed plane pstantiſſime non mea ſ; ſenior; ſnia deſinio. pfectiō; q̄dez ſine his omnino capi nō poſſe. his aut ſolis ſine gratia dei poſſe eā a nemie cōſummari. At enim dicim? conat? hūmanos a pprehēdere eā p ſeipſos ſine adiuutorio dei nō poſſe. ita p. nunciam? laborantibus tū ac deſudantibus miſericordiā dei q̄tiamq; conferri. 7 vt x̄bis apli loquar volentibus 7 currentibus impartiri. ſim illud qd̄ etiam in pſalmo octogefimo octauo ex pſona dei cantat. **Doſni adiuutoriu in potente. 7 exaltaui electum de plebe mea.** Dicim? enī ſim ſaluatoris ſniam dari q̄dem petentibus. 7 aperi pulſantibus. 7 a querentibus inueniri. ſed petitionē 7 inquisitionē 7 puſſationē nr̄am nō eſſe condignā. niſi miſericordia dei id qd̄ petimus dederit. vel a peruerit qd̄ puſſamus. vel illud qd̄ querim? fecerit inueniri. **Preſto eſt nāq; occasione ſibi tantummo a nobis bone voluntatis oblata. ad hęc omia conferenda.** Ampli? enī ille q̄ nos pfectionē ſalutemq; noſtram deſiderat et expectat. **Et in tū beatus dauid p. uentus ſui operis ac laboris p. p. niam tū in diſtincta nō poſſe nouerat obtineri. vt a dño p. mereri directionē ſuor; ope; iterata p. ce de poſceret dicens. Et opera manū nr̄arum dirige ſup nos. 7 opus manuum noſtrarum dirige. Et ruruſum Confirma hoc deus qd̄ operat? eſi nob**

A quibus perfectionis vias dilcere debeamus. Cap. xv.

Hocq; ſi ad veram conſummationem virtutum volum? effectu 7 opere peruenire. illis debemus acquieſcere magiſtris ac ducebibus qui hanc non vaniloqua diſputatione ſomniantes. ſed re atq; experimentis apprehendētes nos quoq; docere atq; ad eam dirigere ſimiliter poſſunt. 7 viā quē admodum perueniamus ad eaz certifiſſimo tramite demonſtrare. quicq; ad hanc fide ſe potius perueniſſe q̄ laborum merito teſtabantur. Quibus etiam hoc precipuum ſui cordis acquiſita puritas cōferebat. vt magis magiſq; ſe de p. mi peccatis agnoſcerent. Tanta nanq; i eis delictorum compunctio per dies ſingulos augebatur. quanta puritas animi profeciſſet. Trahebantq; iugiter intimo corde ſuſpiria. eo q̄ ſemetipſos ſentirēt nequa q̄ poſſe delictorum neuoſ ac maculas deuitare. que eis per multiplices cogitationum minutias ingerebantur. Et idcirco future vite ſtendia nō operuz ſperare ſe merito. ſed miſericordia domini proclamabāt. nihil ſibi de tanta circūſpectione cordis aliorum compatiōe donātes. quippe qui hanc ipſam non ſuginduſtrie ſed diuine gratie aſcribebāt. nec blandientes ſibi de inferiorum ac tepitorum negligentia. ſed contemplatione potius illorū quos vere peccato carere. atq; in regno celorum iam eterna beatitudine perfrui nouerant. humilitatē perpetuā conquirebant. atq; ita conſideratione hac 7 relationis ruinam pariter declinabant. 7 quo tenderēt vel quod tollerent ſemper inueniebant. intelligentes ſemetipſos ad illam puritatem cordis quam cupiunt. obſiſtēte carnis ſarcina peruenire non poſſe.

Non poſſe nos ſine miſericordia et inſpiratione dei ad ipſuz laborem obtinende perfectionis accedere.

Cap. xvi.

Liber XII.

Fitur scdm traditiones 7 institutiones eorū sic ad eaz festinare debem⁹ ieiunijs. vigilijs. orationibus. cōtritiōi cordis 7 corporis operam dantes. ne hec omnia morbo hoc instante euacuemus. Non solū nāq; ipaz perfectiones oportet credere nostra industria nos vel labore nostro possidere non posse. sed ne h̄ ipa q̄dez que illius exerceamus obtēn. id est labores conatusq; nostros ac studia. sine diuine protectionis auxilio. inspiratiōisq; ei⁹ 7 castigationis atq; exhortationis gratia posse perficere. quā scz cordibus nr̄is vel p̄ aliū solet v̄l p̄ semetip̄m nos visitās clemēt infundere.

Testimonia diuersa quibus euidenter ostenditur nihil posse nos quod ad salutem nostrā pertinet sine adiutorio dei perficere. **Cap. xvij.**

Postremo instruat auctor salutē nostrē. quid nos oporteat in singulis quibusq; q̄ gerimus. nō modo sentire sed etiā confiteri. Nō possum ego inq̄t a me ip̄o facere quicq; poterat autem in me manens ip̄e facit opera. Ille ex persona hominis assumpti dic. nihil a semetip̄o posse se facere. 7 nos cinis 7 terra in his que ad nostram salutē pertinent arbitramur nos adiutorio domini non egere. **D**iscamus itaq; 7 nos per singula nostrā simul infirmitatē 7 illius adiutoria sentiētes quotidie p̄clamare cum sanctis. **I**mpulsus 7 factus sum vt caderem. 7 dñs suscepit me. **F**ortitudo mea et laudatio mea dñs. 7 fact⁹ est m̄ i salutem. **E**t nisi quia dominus adiunxit me. paulominus habitauerat in inferno anima mea. **S**i dicebam motus est pes meus. misericordia tua dñe adiunxerat me. **S**cdm multitudinem dolorū meorū in corde meo. consolationes tuę letificauerunt aīam meā. **V**identes etiā cor nostrum in timore dñi 7 patientia roborari dicamus. **E**t factus est dñs firmamētū meū. 7 eduxit me in latitudine. **S**ciētiaz quoq; p̄fectu operum intelligentes nob

augeri. dicamus. **Q**m̄ tu illuminas lucernam meam dñe. 7 de⁹ meis illuminā tenebras meas. **Q**uoniā in te eripiar a temptatione. 7 in deo meo trāsgrediar murmurantes. **D**ein sentientes etiā nosmetip̄os fortitudinem tolerantie conquississe 7 i semita virtutum facilius ac sine labore dirigere dicamus. **D**eus qui p̄cingis me virtute 7 posuisti immaculatam viā meā. **Q**ui perficis pedes meos tanq̄ cerui. et sup̄ excelsa statuens me. **Q**ui doces manus meas ad plūm. **C**onsecuti etiā discretionem p̄ quam roborari possim⁹ aduersarios nostros elidere. proclamemus ad deū. **D**isciplīna tua correxit me i finē 7 disciplina tua ip̄a me docebit. **D**ilatasti gressus meos subtus me. 7 nō sunt infirmata vestigia mea. **E**t quia taliter suz roboratus scientia tua atq; virtute. inferam confidenter ea que sequūtur. 7 dicā. **P**ersequar inimicos meos. 7 comprehendam illos. 7 non conuertar donec deficiant. **C**onteram illos nec poterunt stare. cadent subtus pedes meos. **R**ursum infirmitatis nostrę memores nec posse nos tam acerbos vitiōrū hostes fragili carne circūdatos sine illius adiutorio sup̄are dicamus. **I**n te inimicos nostros ventilabimus cornu. 7 in nomine tuo speremus insurgentes in nobis. **N**on enī in arcu meo sperabo. et gladius me⁹ nō saluabit me. **S**aluasti enī nos de affigentibus nos. 7 odientes nos confundisti. **S**z etiā precinxisti me virtute ad bellū. 7 supplāstisti oēs insurgētes in me sub me. **E**t inimicos meos dedisti mihi dorsum. 7 odientes me disperdidisti. **S**ed nec armis nr̄is posse nos vincere cogitātes. dicam⁹. **A**pphēnde arma 7 scutu. 7 exurge in adiutoriū m̄. **E**ffunde frameā. 7 p̄clut de adūl⁹ eos q̄ p̄sequunt me. **D**ic aīę mee sal⁹ tua ego sum. **E**t posuisti vt arcū creū brachia mea. 7 dedisti m̄ p̄tectiōz salutē tue. 7 dext̄a tua suscepit me. **Q**uā nec p̄ses nr̄i in gladio suo possederūt terram. 7 brachiū eorū nō saluauit eos. **S**z dext̄a tua et brachiū tuum 7 illuminatio vultus tui.

De spu superbie

quonia complacuisse in eis. Postremo
vniuersa beneficia eius cum gratiarum
actione mente sollicita plustrantes. sup
his omnibus quod vel pugnaui. vel
illuminationem sciencie vel disciplinam
discretionis ab eo consecuti sumus. vel
quod suis nos armis instruxit. et virtus
cingulo comuniuit. vel quod inimicorum
nostro:u nobis pbuit dorsum. et tribuit
xtute cominuendi eos vt puluerem an fa
cies venti. intimo cordis affectu clamet
ad eum. Diligam te domine virtus mea.
dñs firmamentum meum et refugium meum
et liberator meus. et meus adiutor meus et
sperabo in eum. protector meus et cor
nu salutis mee et susceptor meus. lau
dans inuocabo dominum. et ab inimicis
meis saluus ero.

Q non solum in naturali con
ditione. sed etiam in quotidia
na dispensatione dei gratia mu
niamur.

Cap. xvij.

Non solum pro his ei gratias re
ferentes quod vel rationabiles
nos condidit. vel liberi arbitrij
potestate donauit. vel baptismi largitus
est gratiam. vel scientiam legis adiutori
um quod concessit. sed etiam pro his que erga
nos quotidiana eius prudentia conferuntur.
quod se ab aduersario:u nos insidijs
liberat. quod cooperatur nobis vt carnis
vitia superare possimus. quod a periculo nos
etiam ignorantes protegit. quod a lapsu pec
cati communit. quod adiuuat nos et illumi
nat vt ipsum adiutorium nostrum quod non alio
quam interpretari voluit quod legem intelli
gere et agnoscere valeamus. quod pro negli
gentijs delictisque nostris eius inspiratio
ne latenter compungimur. quod dignatio
neque visitati saluberrime castigamur.
quod ab eo nonnunquam etiam inuiti trahimur
ad salutem. postremo quod ipsum liberum
arbitrium nostrum quod procliu fertur
ad vitia ad meliorem dirigit frugem. et
ad virtutum viam instigationis sue vi
sitatione contorquet.

Q hec fides ab antiquis patri
bus sit tradita de gratia dei

Cap. xix.

Hec est pprie erga deum humili
tas. hec est antiquissimorum pa
trum sincera fides. que penes
successores eorum intemerata nunc usque
perdurat. Cui fidei virtutes apostolice
que sepe numero peos manifestate sunt.
non solum apud nos sed etiam apud in
fideles et incredulos. indubitatum testi
monium reddunt. Qui simplicem pesca
torum fidem in corde simplici retinentes.
non eas silogismis dialecticis et tulliana
facundia spiritu concepere mundano. sed
experimento vite sincere. actuque puris
simo. correctione quoque vitiorum. et (vt
verius dixerim) in ipsa perfectionis inesse
naturam oculatis indicijs deprehende
runt. sine qua nec pietas in deum. nec pur
gatio vitiorum. nec emendatio morum. nec
xtatum consummatio poterit apphedi.

De eo qui propter blasphemiam
traditus est immundissimo spi
ritui

Cap. xx.

Nui quendam de fratrum nu
mero quez vtina minime scisse.
siquidem post hec ordinis mei
gradu se passus est pregrauari. qui. pba
tissimo cuida:z senum vitio carnis semet
ipsum grauisimo confessus est impugna
ri. nam contra vsum nature desiderio
patiendi magis quam inferendi ignominiam
intolerabili estu libidinis vrebatur. tunc
illum vt spiritalem verumque medicum. in
teriori causam morbi huius et originem
protinus peruidisse. Qui grauius suspi
rans. nequaquam ait tam nequam spiritui tra
di te dominus promississet. nisi aliquid blas
phemias in eum. Quo ille comperto.
confestim procidit ad pedes eius in ter
ram. summaque admiratione percussus.
tanquam a deo cernens archana sui pecto
ris patefacta. confessus est in dei se filium
cogitatione impia blasphemasse. An pspi
cium est eum qui superbie spiritum possidet. vel
quod in deum blasphemus existit. factumque quod irroget

Libert XII.

illi iniuriam a quo puritatis speranda sunt dona. perfectionis integritate priua. et sanctificationem castimonie non mereri.

Exemplum ioas regis iude quo ostenditur quid propter superbiam meruerit

Cap. xxi.

Legimus tale aliquid in parolipomenon libro. Joas enim rex iuda septem annorum ab ioiada pontifice ascitus in regnum. atque in omnibus quo aduixit memoratus pontifex testimonio scripture laudatus est. De quo post obitum ioiade audi quid scriptura commemorat. et quemadmodum elatus superbia ignominiose fuerit traditus passioni. Postquam autem obiit ioiada. ingressi sunt principes iuda. et adorauerunt reges. Qui delinitus obsequiis eorum acquirunt. et dereliquerunt templum domini dei patrum suorum. seruieruntque lucis et sculptilibus. et facta est ira magna contra iudam et hierusalem propter hoc peccatum. Et post paucos annos euolutus esset annus ascendit contra eum exercitus syrie. uictusque in iudam et hierusalem. et interfecit cunctos principes populi. atque uniuersam preda miserunt regi damascum. Et certe cum primus dicitur uenisset numerus syrorum. tradidit dominus in manibus eorum infinitam multitudinem. eo quod dereliquissent dominum deum patrum suorum. In ioas quoque ignominiosa exercere iudicia. et abeuntes dimiserunt eum in languoribus magnis. Uides quod flagitiosis ac sordidis passionibus tradi mereatur superbia. Qui enim elatus arrogantia ut deum se passus est adorari. traditur secundum apostolum in passiones ignominie et in reprobum sensum. ut patiat ea que non conueniunt. Et quod dicente scriptura. immundus est apud deum omnis qui exaltat cor suum. iste qui tumida cordis elatione inflatus est. turpissime confusioni traditur deludendus. ut humiliatus taliter sentiret semetipsum esse uel immundicia carnis et conscientia impure passionis immundum. quod animi

sui noluerat elatione sentire. et ut carnis ignominiosa contagio patefaceret inuidiam cordis eius occultam quam superbia malo contraxerat. ac manifesta pollutione corporis sui. probaret impurus. qui per elationem spiritus factum se non sentiebat immundum.

Omniem animam superbam subditi spiritualibus nequitibus illudendam. Cap. xxii.

Quibus manifeste probatur omnem animam que superbia fuerit tumore possessa. intellectualibus syris id est nequitibus spiritualibus tradi. eamque passionibus carnis inuolui. ut saltem uictibus humiliata terrenis. immunda se carnaliter pollutamque cognoscat. que tempore mentis erecta immundam se in conspectu dei per elationem cordis effectum intelligere ante non potuit. quo uel sic humiliatur quis a pristino tempore discedat. et ignominia carnalium passionum deiectus atque profusus. ad spirituale seruum deinceps semetipsum ardentius conferre festinet.

Perfectio attingi nisi humilitas uirtute non possit. Cap. xxiii.

Euident itaque monstrat non posse queque perfectionis finem ac puritatis attingere nisi per humilitatem ueram. quam primitus fratribus reddens. deo que in penetrabilibus cordis exhibeat. credens sine protectione eius atque auxilio per singula sibi momenta delato perfectio quam cupit et ad quam magnope currit se penitus obtinere non posse.

Quos spiritualis superbia pulset quosque carnalis. Cap. xxiiii.

Hucusque de spirituali superbia que diximus perfectos quosque pulsari. quantum tenuitas ingenij nostri peruenit donante deo dixisse sufficiat. Quod superbie genus non multis cognitum nec expertum est. que nec plures studet perfectam cordis apprehendere puritatem. ut ad hos pliorum gradus ualeant peruenire. nec precedentium uitiorum quorum in singulis libellaturarum pariter remediaque premisimus. percurat.

De spu superbie

vlla purgatio. Sed illos solummodo pulsare solet. q̄ tenicis superioribz vitijs iam p̄modum sunt in virtutuz culmine collocati. Quos q̄ lapsu carnali subtilissimus hostis supare non quinit. spiritali ruina deijcere ac supplantare conatur p̄ hanc illos vniuersis veteruz st̄pendiorum meritis multo labore quesit̄ spoliare contendens. Ceterū nos qui adhuc terrenis sumus passionibz inuoluti nequa q̄ hoc modo temptare dignatur. sed crassiore et vitia dixerim carnali elatione supplantat. Et idcirco de hac quoq̄ qua maxime nos seu nostre mensurę homines ac p̄cipue iuniorū vel incipientium mentes piclitari solent. necessarius reor fm̄ p̄missionem nr̄am pauca de pro mere.

Descriptio carnalis superbie vel que mala in monachi mete parturiat.

Cap. xxv.

Hec igitur quā diximus carnal̄ supbia. cum tepido ac male arrepto renunciationis p̄ncipio ī monachi resederit mente. de p̄stino ac seculari eum tumore ad veraz christi humilitatem descendere nō p̄mittens. p̄mū inobediētē eum reddit 7 a sperū. deinde mitem atq̄ affabilem esse non patitur. equalem q̄z fratribz fieri cōmunēq̄ non sinit nec fm̄ dei ac saluatoris nr̄i mādātum spoliari terrenis opibz nudariq̄z cōcedit. et euz renūciatio nihil aliud sit. nisi mortificationis et crucis indicium. nec valeat alijs inchoari vel consurgere fundamentū. q̄z vt se non solū actibz huius mundi spiritalit̄ nonerit interemptum. verum etiam corporalit̄ quotidie credat esse mortuum. econtrario facit eum vitam sperare longuam. infirmitates proponit ei p̄lixas 7 multas. confusione q̄z incutit ac pudorem. si nudus effect̄ alienis 7 nō p̄p̄is facultatibz cepit sustentari. persuadet etiaz multo esse meli⁹ victum indumentumq̄ sibi sua potius q̄ aliena substantia ministrari. scđm illud

scilicet. quod quemadmodū dictum sit tali habitu die ac tepore cordis obtusi. ne intelligere quidem aliquādo potuerunt. Beatius est magis dare q̄ accipere.

Male fundatus quis ad deteriorē statum quotidie prolabatur

Cap. xxvi.

Contrahit diffidentia mentis obsessi. 7 a scintilla fidei qua vis fuerant in primordijs sue confessionis accensi. dia bolica infidelitate reuocati. incipiūt pecunias quas an̄ disp̄gere ceperant diligentius custodire. 7 eas velut qui semel p̄fligatas vltius reparare non possint. auaricia veltēmentiore cōseruant. seu qd̄ est deterius ea q̄ prius abiecerant resu mētes. vel certe qd̄ est tertium ac teterrimum nequitię genus que nec an̄ quidem possederant congregantes. nihil ampli⁹ egressi e seculo q̄z nomē acquisisse tantum mō ac vocabulū mōachi p̄p̄bāt. Sup̄ hec igit̄ initia male vitioseq̄ fundata necesse est vt vniūsa deinceps vitiozū structura consurgat. nec quicq̄ supponi pessimis valeat fūdamētis. nisi qd̄ miserabilez aiām ruina lugubriore p̄ternat. **Expositio vitiozū q̄p̄ morbū supbie generantur.**

Cap. xxvii.

Alibi siquēdem mēs. **Cap. xxvii.** passionibus obdurata. atq̄ a detestabili tepore incipiens. necesse est vt ī deterius quotidie proficiat. 7 reliquaz q̄z vitam suam de formiore fine concludat. dum q̄z cupiditatibus p̄stinis oblectatur. ac fm̄ aplum sacrilega phylargyria vincit. ita eodem p̄nūciāte de illa. 7 phylargyria q̄ est simulacrozū fuitus. 7 iterū. radix enī inquit omniaz malozū est phylargyria. nunq̄z possit in corde suo humilitatem christi simplicem veramq̄ suscipere. cum vel de nobilitate natalium gloriatur. vel inflatur de seculi quā corpore non mente deservit dignitate. vel pecunijs q̄s ad ruinā suā retētat extollit. p̄ que iaz nō mō asterij iugū sustinere contentus est. non seniori vlli⁹ institui disciplina. Quisq̄z enim super

Liber XII.

bi morbo fuerit occupat. nō solū nullā subiectionis aut obedientie regulam custodire dignat. verum ne ipsam auribus quidem suis doctrinam pfectiōis admittit. tantumq; concrevit in corde eius spiritalis x̄bi fastidiū. vt cu; forte talis fuerit oborta collatio. vno i loco stare nesciat eius obtutus. sed huc illucq; stupid⁹ circūferatur intuitus. alio; sum 7 in obliquum q̄ moris est oculi defigant. Pro suspirijs enim salutaribus sputa de sicco gutture contrahunt. excreationes etiam sine vlla interpellatione flegma; p̄nocant. digiti ludunt 7 in modū quidam scribentis volitant atq; depingūt. et ita huc atq; illuc vniuersa membra corporis commouent. vt dum spiritalis agitur collatio. totum se vel scatentibus x̄mibus vel acutissimis sudib; credit insidere. 7 quicquid simplex collatio ad edificationem ptulerit audientij. ob suā suggillationem estimet esse prolatū. Totoq; tempore quo spiritalis vite examinatio ventilatur suis suspitionib; occupatus. nō quid exinde ad profectum suum capere debeat aucupatur. s; causas cur vnumquodq; sit dictū sollicita mente perquirat. vel quid eis possit obijcere tacita intra se cordis volutatioe cōiectat. vt nihil ex his que salutarie sunt digesta penitus apprehendere aut in aliquo valeat emendari. Et ita fit vt nō solum in nullo ei proficiat collatio spiritalis. verum etiam damnosa magis existat. efficiaturq; causa maioris peccati. Dū enim p conscientia sua totum contra se suspicatur esse platum. vehementiore cordis obstinatione duratur. ire q; simul acrius instigatur. Deinde post hec excelsa vox. sermo rigidus. amara 7 turbulenta responsio. icellus erectus ac mobilis. lingua facilis. proca; loquela. nec vnq; taciturnitas q̄ amica. nisi cum contra fratrem rancorē quēdā in suo corde p̄cepit. fitq; silentium eius non cōpunctiōis nec humilitatis vllius. sed supbie 7 indignationis indicij. ita vt quid in eo de

testabili⁹ sit haud facile discernat. vtrū diffusa illa petulantia leticia. an dira 7 virulentaq; serietas. In illa nanq; hmo non oportunitus risus lenis ac fatuus. et frenata ac idisciplinata cordis elatio. in ista vero ira plenum virulentūq; silētiū. 7 qd ob hoc tm̄ concipitur. vt aduersus fratrem rancor; taciturnitate seruatus p̄telari diutius possit. non vt ex eo virtus humilitatis ac patientie p̄beat. Et cū ipse timore possessus facile cunctis tristitias inferat. atq; ad satisfactionem lesi fratris semetipsum submittere dedignetur. etiam ab illo sibi met oblata respuit atq; contemnit. Et non solū nulla fratris satisfactione compungit atq; mollietur. verum etiam cur ab eo sit in humilitate p̄uentus grauius indignat. Fitq; ei salutaris humilitas ac satisfactio. que finē diabolicis intentionibus solet inferre. causa vehementioris incendij.

De fratris cuiusdam superbia. Cap. xxvii.

Adini in hac dumtaxat regione. qd horret pudetq; reuolue. re. quēdam iuniorū cū a suo increparet abbate. cur humilitate quaz renuncians p̄modico temperetaret. cepisset excedere. ac diabolica inflari superbia. summa p̄tuma; respondisse. Quā quid ob hoc memetip; humiliari p̄tpe. vt sp̄ subditus sim. Ad qd eius tā effrenatum scelestumq; responsum. ita est senior; obstupescit. omisq; eius intercep̄tus est sermo. velut q̄ ab illo ip̄o antiq; lucifero x̄ba hec. plata non ab hoie cepisset. vt nullā vocem adūsus tantā p̄niam de ore suo proflus emittere nisi gemitus de corde tantūmodo ac suspiria potuerit. illud solum tacitus intra semetipm̄ volūēs qd de dño n̄o saluatore d̄. qui cum in forma dei ess; humiliavit se fact⁹ obediens. nō vt ille ait diabolico sp̄i actumore possessus. p̄tempe. s; vsq; ad mortem. **Indicia quibus superbia carnalis aīme in esse cognoscatur. Cap. xxix.**

De spu superbie

Ut breuius ea que dicta sunt de hoc supbie genere perstrigamus. quedam signa eius in quantum possumus colligentes. ut his qui de perfectione sitiunt erudiri. quodammodo characteres eius de exterioris hominis motibus exprimamus. necessarium puto paucis eadem replicari. ut compediosius agnoscamus quibus ea discernere ac deprehendere valeamus. quodammodo indicijs. quo nudate atque in superficie. producte passionis huius radices et oculatim deprehensile atque prospecte. vel conuelli facilius valeant vel vitari. Tunc enim poterit pestifer morbo ad integrum declinari. cuius contra ipsius principio solus et impetus noxios non sera obseruancia cum iam dominant assumit. sed cum precedentes eius (ut ita dixerim) lineas agnoscetes. prouida eum sagacis discretionis precurremus. De exterioris namque sicut prediximus huius motu. interioris status agnoscit. Disigitur indicijs carnalis ista que prefati sumus superbia declarat. In eis primus in loquela eius clamor. in taciturnitate amaritudo. excessus et effusus in leticia risus. irrationabilis in serietate tristitia. in responsione rancor. facilitas in sermone. verba passim sine ulla cordis granitate et impentia. Ex parte patientie est charitatis aliena. audax ad contumelias inrogandas. ad tolerandas pusillanimitas. ad obediendum difficilis nisi in quo eam desiderium suorum voluntasque prouenerit. ad recipiendam exhortationem implacabilis. ad refecandas voluntates suas infirma. ad succubendum alienis durissima. spiritus suas diffinitoes statuere contendens. ipsa vero nequaquam cedere alterius acquiescens. et ita fit ut etiam incapax consilij salubris effecta. in omnibus suo potius quam seniorum credat iudicio.

Deposctus quis per supbiaz alijs quoqz preesse desideret.

Cap. xxx.

Quibus descesunz gradibus is quez semel possidet. et uoluitus iam ipsam disciplinam cenobij p

horetat. ac veluti qui fratrum consortio de perfectione retrahatur. ac de bono patientie atque humilitatis aliorum vitio et impedimento reuocetur. habitatione solitarie vite desiderat. seu certe velut plures alios lucraturus construere monasterium. et quos docere atque instituire debeat congregare festinat. ex discipulo nequam detestabilior magister effectus. Nam cum huiusmodi elatione cordis in perniciosissimum teporem noxiumque corruperit. et nec verus monachus nec secularis effectus sit. quod est deterius etiam perfectionem sibi ex hoc ipso miserabili statu et conuersatione permittit.

Quomodo superbiam vincere vel ad perfectionem peruenire possimus.

Cap. xxxi.

Quamobrem si edificij nostri fastigia perfecta volumus ac placencia deo consurgere. fundamenta eius non secundum nostre libidinis voluntates. sed secundum districtiois euangelice disciplinam iacere festinemus. que alia esse non possunt quam timor dei atque humilitas que de mansuetudine et cordis simplicitate descendit. Humilitas uero nullatenus poterit absque nuditate conquiri. Quia peregrinante. nec obediencie bonum. nec patientie robur. nec mansuetudinis tranquillitas. nec summatio charitatis ullatenus potest apprehendi. sine quebus cor nostrum habitaculum spiritus sancti penitus esse non poterit. ita pronunciate domino per prophetam. Super quez requiescit spiritus meus. nisi super humilem et quietum et trementem uerba mea. Sine secundum exemplaria que hebraicam expriment ueritatem. ad quem respiciam nisi ad pauperulum et contritum spiritu et trementem uerba mea.

Quomodo depopulatrix omnium virtutum superbia per ueram humilitatem possit extingui.

Cap. xxxii.

Liber XII. de spiritu superbie

Quapropter athleta christi qui spiritalem agonez legitime certans a domino desiderat coronari. hanc quoque ferocissimam bestiam ut deuoratricem cunctarum virtutum omnimodis festinet extinguere. certus quod hac in suo pectore commorante. non solum omnigenis vitij carere non possit. verumetiam si quid virtutis habere videatur huius veneno deperat. Nullo enim modo poterit in anima nostra virtutum structura consurgere. nisi prius iacta fuerint vere humilitatis in nostro corde fundamenta. que firmissime collocata perfectionis et charitatis culmei valeant sustinere. ita scilicet ut quem admodum diximus primum fratribus nostris humilitatem veram intimo cordis exhibeamus affectu. in nullo scilicet acquiescentes eos contristare vel ledere. Quod nulla tenus poterimus implere. nisi abrenunciatio vera que in expoliatione omnium facultatum ac nuditate consistit in nobis fuerit christi amore fundata. deinde obedientie iugum et subiectio simplici corde ac sine vlla fuerit simulatione suscepta. ita ut preter abbatij mandatum nulla penitus voluntas viuat in nobis. Quod non aliter obseruari poterit. nisi quis non solum se mortuum huic mundo. verumetiam insipientem iudicauerit ac stultum. vniuersa que sibi fuerit a senioribus imperata sine vlla discussione perficiens. sacrosancta ea credens ac diuinitus promulgata.

Remedia aduersus morbum superbie

Cap. xxxiiij.
In qua consistentibus qualitate proculdubio stat? ille humilitatis vere tranquillus atque immobilis subsequetur. ut nosmetipsos inferiores omnibus iudicantes. vniuersa que nobis fuerint irrogata. tametsi iniuriosa sint tamquam a superioribus nostris illata patientissime toleremus. Que quidem a nobis non so-

lum facillime tolerabuntur. verum etiam parua iudicabuntur ac nulla. si mente iugiter recolamus vel domini nostri vel sanctorum omnium passiones. considerantes tanto leuiores nos iniurijs atque temptari. quanto longius a meritis eorum et conuersatione distamus. pariter etiam cogitantes in breui nos de hoc seculo migraturos. eorumque nos celeri vite huius sine mox futuros esse consortes. Peremptoria namque est hec contemplatio non solum superbie. verumetiam generaliter omnium vitiorum. Deinde post hec hanc eandem humilitatem erga deum firmissime retentemus. Quod a nobis ita completur. ut nihil nosmetipsos absque illius opitulatione vel gratia quod ad virtutum summationem pertinet. posse perficere cognoscamus. sed et hoc ipsum quod intelligere meruimus eius esse muneris. in veritate credamus.

Explicit de spiritu superbie liber duodecimus.